

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

† Arhiepiscopul Emilian Antal

După o grea suferință, marți 15 iunie 1971, a trecut la cele veșnice, la locuința sa de la Mănăstirea „Sf. Ilie Prorocul” din Toplița (jud. Harghita), Prea Sfințitul Arhiepiscopul Emilian Antal.

După cum știm, P. S. Arhiepiscopul Emilian Antal a activat, între altele, ca revizor eparhial, ca arhiepiscop-vicar al Mitropoliei Ungrovlahiei, ca episcop al Argeșului, ca locotenent-mitropolit la Suceava, ca stareț la Mănăstirea Cozia, iar în ultima parte a vieții ca stareț la Mănăstirea Sf. Ilie Prorocul din Toplița.

Corpul neînsuflit al adormitului în Domnul Arhiepiscopul a fost așezat în biserica mănăstirii, unde o seamă de credincioși și-au împreunat rugăciunile cu ale viețuitorilor mănăstirii, pentru cel ce de atâtea ori i-a învățat și s-a rugat pentru ei.

Înmormântarea a avut loc Duminică, 20 iunie 1971, când, dimineața, s-a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă de către Prea Sfințiii Episcopi: Teofil al Clujului și Vasile al Oradiei, de față fiind I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu, membri ai familiei, preoți și credincioși.

A predicat cu acest prilej P. S. Episcop Vasile al Oradiei.

La ora 14 a început slujba prohodirii, din soborul slujitor făcând parte: I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Episcopi: Teofil al Clujului și Vasile al Oradiei și P. S. Episcop-vicar Visarion, înconjurați de preoți și diaconi, între care: P. C. vicar arhieresc Traian Belasçu (Sibiu), P. C. rector Is. Todoran (Sibiu), P. C. vicar eparhial I. Pop (Cluj), P. C. cons. arhiep. Gh. Bota (Sibiu), P. C. prof. D. Călugăr (Sibiu), P. Cuv. arhim. G. Vaida, starețul Mănăstirii Cozia ș.a.

Răspunsurile au fost date de corul restrâns al studenților teologi din Sibiu, condus de P. C. prof. Gh. Șoima.

Din partea Departamentului Cultelor a vorbit Dl. Dir. Ion E. Lungeanu.

În continuare au vorbit: P. C. prot. Grigore Chichernea (Toplița), P. C. prof. D. Călugăr, dl. pastor Gh. Kristof (Toplița) în numele eminenței Sale Episcopul reformat Iuliu Nagy din Cluj, dl. pastor Mihai Schuller (Bistrița) în numele Eminenței Sale Episcopului evanghelic-luteran Albert Klein din Sibiu, rev. preot Francisc Birtok (Toplița) în numele P. S. Episcop romano-catolic Marton Aron din Alba Iulia.

În încheiere a vorbit I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului care a spus printre altele:

„Dacă noi ne-am adunat astăzi aici cu îndoliată inimă, la prohodirea Arhiepiscopului Emilian, simțem încredințată că el va trăi de-a pururi în viața cea veșnică împreună cu Hristos, împreună cu episcopii vrednici care i-au premers și cu cei ce-i vor urma. Credința aceasta ne mângâie și ne întărește, căci sufletul lui ales trece acum de la altarul pământesc al Bisericii lui Hristos, la altarul cel ceresc, la Liturghia arhierescă a tuturor vlădicilor Bisericii noastre de totdeauna. Așa că după o viață de slujire devotată lui Dumnezeu, Bisericii și oamenilor, Arhiepiscopul Emilian își ia locul de cinste care i-a fost pregătit în ceruri, la slujirea cea veșnică împreună cu Hristos și cu toți vlădicii.

E mare lucru să fi Arhiepiscop, căci în oricare Arhiepiscop care se roagă și aduce Jertfa cea fără de sînge, credinciosul simte prezent pe Iisus Hristos, cu duhul Lui, cu puterea Lui cea dumnezeiască, pe Hristos care l-a sfințit prin arhieriei și lucrează prin ei în Biserica Sa.

A fi Arhiepiscop e și o mare sarcină, împreună cu o covârșitoare răspundere. Această răspundere n-o poate purta nimeni altcineva decât cei ce posedă plenitudinea harurilor, împărtășită lor de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Privind peste viața Arhiepiscopului Emilian, ne dăm seama că el a primit

flăcările Duhului Sfînt, care i-au aprins întreaga ființă, înflăcărînd-o de dragoste pentru dreapta credință, pentru Biserica noastră, pentru țara noastră, pentru poporul nostru.

Arhiepiscopul Emilian a fost un adevărat slujitor bisericesc. În lucrarea sa de episcop el a împreunat dragostea cu disciplina și bunătatea cu dreptatea. A fost un adevărat conducător și părinte bun și la această obște monahală a Mănăstirii „Sf. Ilie Prorocul din Toplița, unde a slujit.

Arhiepiscopul este învățătorul „turmei” sale duhovnicești. El primește lumina de la Hristos, de la Biserica Lui, și o transmite sufletelor însetate de mîntuire.

Ca predicator, ca profesor de seminar teologic, ca publicist și scriitor bisericesc, Arhiepiscopul Emilian a răspîndit pretutindeni — în rîndurile credincioșilor, ale elevilor seminariști, ale cititorilor scrierilor sale — dragostea de Iisus Hristos, de Biserica, dragostea de țară și de popor. Împletind credința cu fapta bună, Arhiepiscopul Emilian a promovat prin toată lucrarea sa duhovnicească înfrățirea cu celelalte culte, cu orice om, văzînd în fiecare faptură omenească scînteia dumnezeiască ce ne adună pe toți într-o mare familie a Tatălui ceresc, pentru ca înfrății în dragoste să preamărim cu o gură și cu o inimă pe Dumnezeu.

Dacă Iisus Hristos este Arhiepiscopul cel mare, fiecare arhiepiscop — deci și Arhiepiscopul Emilian — este acela prin rugăciunea căruia, la Sf. Liturghie, Sf. Duh se coboară și transformă pîinea și vinul în trupul și sîngele Mîntuitorului, împărtășindu-l spre viață și bucurie celor ce se împărtășesc cu El, pentru ca Iisus Hristos să fie în noi și noi în Iisus Hristos. Această slujire liturgică a Arhiepiscopului Emilian a fost o slujire continuă mai ales de cînd a venit la cîrma acestei mănăstiri. Nu numai slujire liturgică, ci mai ales Taina Sfintei Spovedanii, în care Arhiepiscopul s-a plecat peste zbciumul credincioșilor, cu dragoste, cu înțelegere, cu răbdare, a dezlegat de poveri sufletești, a adus lumină, mîngîiere și încurajare, a îndrumat spre muncă pentru patrie, spre o viață dăruită binelui.

Am venit aici toți ierarhii din cuprinsul Mitropoliei Ardealului ca să aducem cuvenita cinstită fratelui nostru, Arhiepiscopul Emilian, pe care l-am simțit tot timpul ca pe unul dintre noi, cu care, și înaintașii mei și eu, ori de cîte ori ne întîlneam la reședința mitropolitană din Sibiu discutăm probleme legate de viața noastră bisericască, de imperatiile vremii noastre.

Am venit aici — din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, din partea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române — pentru ca împreună să-l petrecem pe Arhiepiscopul Emilian pe drumul din urmă și să ne rugăm Părintelui ceresc să-l așeze acolo unde slujește de-a pururi Arhiepiscopul cel Mare, Iisus Hristos.

Dumnezeu să-i facă parte de odihna aleșilor Lui, iar pe noi să ne întărească să mergem fără șovăire pe drumul pe care a mers și Arhiepiscopul Emilian, drumul de slujire osîrduitoare a Bisericii, a ecumenismului, a Patriei, a poporului nostru”.

Petrecut de priverile cernite ale membrilor familiei (fiu, frați, surori, nepoți etc.), precum și ale multimei credincioșilor care erau de față, sicriul purtat pe umeri de preoți în odăjdii a fost depus în cripta amenajată în subsolul bisericii mănăstirești, alături de alți membri ai familiei, între care părinții fostului Patriarh Miron Cristea.

Amintirea adormitului Arhiepiscopul Emilian va rămîne vie în inimile credincioșilor care l-au ascultat cu prilejul multelor sale slujiri, în inimile celor ce l-au cunoscut sau au liturghisit cu dînsul.

Veșnică să-i fie pomenirea!

T.

Pagini din istoria schitului „Afteia”

Schitul „Afteia”, din satul Mărgineni, comuna Săliște, județul Alba, a fost unul din modestele schituri transilvănene, care au satisfăcut mari și adînci nevoi sufletești și naționale ale mult încercatului popor român dreptcredincios din Transilvania.

Alfat în părțile mărginașe cu Principatele Române, viețuitorii schitului Afteia au apărut cu îndîrjire legea strămoșească, au slujit unității sufletești a poporului nostru, peste granițele vremelnice, au dat multimei învățătura de carte „de pomană”, au achiziționat, cu rîvnă deosebită, cartea românească etc.

În acest schit a viețuit călugărul Sofronie, care, în secolul al XVIII-lea, a condus cunoscuta mișcare, prin care a pregătit răscoala lui Horea.

Cînd va fi luat ființă prima bisericuță, care mai tîrziu s-a dezvoltat în așezămînt monastic, încrestat pe răbojul vremii sub denumirea de „Afteia” ori „Mănăstirea din Plășorul Cioarii”, este greu de precizat, deoarece actele scrise ne vorbesc nu despre întemeierea acestui schit, ci despre încercările prin care a trecut.

În 1757, în documentul „Plîngerea românilor ortodocși din Ardeal către mitropolitul sîrbesc (din Carloviț)” pentru prigonirile la care erau supuși din cauza neunirii (cu Roma), printre acestea se amintește și despre „necazul ce a dat peste un călugăr neunit din hotarul Cioarei din varmeghia Bălgăradului, care făcîndu-și o țîr de schit în mijlocul codrului ca la un mil de departe de sat, locuind acolo și rugîndu-se lui Dumnezeu, nici aceasta n-a putut îngădui, ci cînd a fost în Duminica Floriilor spre luni, ... fibirăul din Vinț... a scăpat călugărul în pădure și cu care a mai fost, care cu ce au putut, că erau vreo trei a(u) patru copilași la învățătura de pomană...”. Înfuriat pentru insuccesul avut, documentul descrie, în continuare, cum fibirăul și soldații au distrus biserica și chiliile.

Că după această dărîmarea, așezămîntul monastic de la Afteia a fost refăcut în scurtă vreme, rezultă din însemnările făcute de viețuitori ai schitului, între anii 1761—1770, pe diferite cărți rămase de la schit și păstrate la parohia Săliște. Astfel pe Apostolul tipărit la Iași în 1756, în zilele Prea înălțatului Domn Io Constantin Mihai Cehan Racoviță Voevod, cu osîrdia și cu toată cheltuiala prea sfințitului mitropolit al Moldovei Kir Iacov, — ieromonahul Stefan, nota în 1761, că l-a cumpărat „ca să fie de slujbă în această sfințită mănăstire anume Afteia...”. Același ieromonah, pe Penticostarul tipărit la Rîmnic, în zilele prea luminatului Domn Io Mihai Racoviță Voevod, cu nevoița și toată cheltuiala lui Kir Kliment episcopul Rîmnicului, — scrie: „Să se știe că acest Penticostar sau cumpărat prin mine Stefan ieromonah și egumen sfinței mănăstiri Afteia...”. Un negustor din Alba Iulia dăruiește Octoihul tipărit la Rîmnic în 1750, în zilele luminatului Domn Grigorie Ghica, cu cheltuiala episcopului Grigorie, „sfinței mănăstiri Afteia cu hramul Precestei din Plășorul Cioarii” în 5 martie 1770, după cum rezultă din însemnarea unui viețuitor al cărui nume este greu de descifrat, dar despre care aflăm că era „Non Unitorum”.

Ieromonahul Ioanichie, pe Evanghelia tipărită la București în zilele lui Scarlat Grigorie Ghica Voevod și ale lui Kir Grigorie, Mitropolitul a toată Țara Românească și exarh al plaiurilor, nota că a „cumpărat-o de la părintele Antonie din Tibru cu florinți 12 și a închinat-o sfinței mănăstiri a Plășorului 1770... Ioanichie ieromonah”.

Pe lîngă aceste însemnări de pe cărțile amintite, despre refacerea schitului după dărîmarea din 1757, ne încredințăm unele însemnări, tot atît de

(Continuare în pag. 2)

Cu privire la rugăciunile pentru morți

Odată, niște saducheii, care învățau că nu este înviere de obște, s-au dus la Mîntuitorul, pe cînd era înconjurat de popor mult, și-i pun această întrebare: Învățătorule, la noi a fost o femeie care a avut șapte bărbați. Legea lui Moise i-a dat voie să se mărite de 7 ori, fiindcă bărbații i-au murit pe rînd și cu nici unul n-a avut copii. După moartea celui de al șaptelea bărbat a murit și ea. La înviere, a căruia dintre cei șapte va fi femeia? Mîntuitorul le-a răspuns: ... Voi rătăciți, fiindcă nu știți scripturile, nici puterea lui Dumnezeu. Oamenii după înviere nu se însoară, nici se mărită, ci trăiesc ca îngerii din cer. Iar mărturie despre învierea morților aveți Scriptura. Voi n-ați citit niciodată cum i-a grăit Dumnezeu lui Moise din rug: „Eu sînt Dumnezeu lui Avraam, al lui Isac și al lui Iacob“ (Eșire 3, 6). Aceștia erau morți cu sute de ani înainte de a vorbi Dumnezeu cu Moise din rug și cu toate acestea Dumnezeu nu îi pomeneste, zicînd: am fost, ci sînt Dumnezeu lor, ori Dumnezeu nu este al morților ci al viilor. Cei ce altfel mărturisesc se găsesc, după cuvintele Mîntuitorului, în mare rătăcire (Marcu 12, 18-27).

Despre învierea de obște Sf. Scriptură a Vechiului și Noului Testament ne vorbesc de atîtea ori și pe ea se bazează și rugăciunile și faptele noastre bune pentru înaintașii noștri, adormiți în Domnul.

Biserica noastră, de la începuturile ei, a orînduit două feluri de rugăciuni pentru cei morți:

1. Individuale, și anume rugăciunile la 3 zile (cînd se oficiază slujba înmormîntării), la 9 zile, la 40 de zile, la 3 la 6 și la 9 luni, apoi în fiecare an odată pînă la 7 ani.

2. Pomeniri obștești, cînd Biserica face rugăciuni pentru toți morții.

Aceste rugăciuni se fac de obicei sîmbăta, ziua în care Dumnezeu s-a odihnit după zidirea lumii și în care cerem și noi odihna morților după ostenele și alergarea din această viață. Dar și pentru că în zi de sîmbătă Mîntuitorul a stat cu trupul în mormînt, iar cu sufletul a coborît în iad, eliberînd pe cei din veac adormiți. Dar mai cu osebire Biserica face pomenirea morților în Sîmbăta lăsatului de carne, în sîmbetele din postul mare și în Sîmbăta Rusaliilor.

Cinstirea morților se face nu numai prin rugăciuni și milostenii, ci și prin îngrijirea mormintelor de la care nu se cade să lipsească niciodată Sf. cruce. De ce ne învață Biserica să facem rugăciuni pentru morți? Pentru că moartea după învățătura creștină nu este o nimicire, ea nu distruge viața în sine, ci-i schimbă doar modul, felul de a fi.

Psalmistul exprimă credința într-o altă viață astfel: Tu, Doamne, nu vei lua sufletul meu în împărăția morții, nici nu vei îngădui ca Sfîntul Tău să vadă putreziciunea (Ps. 16, 9—10 vezi și Ecleeziast 12, 7).

Mîntuitorul de cîte ori s-a întîlnit cu moartea o a învins și ne-a spus că cel ce crede în El de va și muri viu va fi, iar Învierea Sa cea de a treia zi a întărit pe veci adevărul nemuririi.

Se pune întrebarea: Ce se întîmplă cu sufletul și unde stă el pînă la judecata de apoi? Ne-o spune Mîntuitorul în pilda bogatului și a săracului Lazăr (Luca 16, 22), unde ne arată că atît bogatul cît și săracul au primit după moarte cele meritate, iar tilharului pocăit pe cruce îi spune: „Azi vei fi cu mine în rai“. În urma sentinței dată la judecata particulară, cei buni merg în rai, iar cei răi în iad.

Această judecată nu este definitivă, ea poate suferi modificări pînă la judecata din urmă. Cei adormiți cu păcate ușoare pot fi mîntuiți de chinuri înaintea judecării din urmă. Cuvintele Mîntuitorului ... „precum aud judec“, ... „lucrați pînă-i ziuă“, ca și învățătura din pilda fecioarelor nebune și înțelepte, precum și cuvintele adresate de Avraam bogatului care se chinuie în iad ... că de la noi la voi nu este trecere etc., nu înlătură rugăciunile pentru morți.

Morții desigur nu mai pot face nimic pentru ei, ei nu se mai pot ajuta pe ei înșiși. Bogatul în iad s-a rugat pentru sine și pentru frații săi care erau în viață, dar el a descoperit prea tîrziu adevărul, că rugăciunea-i necesară și apoi nu morții se roagă pentru cei vii, ci cei vii pentru morți. Moartea pune hotar vieții omenești; omul pînă în clipa morții se poate schimba, el aici pe pămînt oricînd poate deveni din bun rău și din rău bun.

Dar aceasta nu înseamnă că rugăciunile celor vii nu folosesc morților.

Moartea răpește o faptură omenească din conștiința pămîntească cu noi, nu însă și din sufletul nostru. În noi el trăiește și noi îl iubim.

Iubirea ce i-o purtăm ne poruncește să facem rugăciuni și jertfe pentru ei și noi știm că Dumnezeu pe cel ce iubește și se roagă îl ascultă, căci El a zis: „Orice veți cere întru numele meu, aceea voi face“ (Ioan 14, 13—14).

Cei vii sînt dator să se roage pentru toți membrii Bisericii și pentru vii și pentru morți, căci zice Apostolul: „Faceți în toată vremea tot felul de rugăciuni și de cereri“ (Efes. 6, 19—18). sau: „Faceți cereri, rugăciuni, mijlociri pentru toți oamenii...“ (I Timotei 2, 1).

Prin „toți oamenii“, noi înțelegem pe vii și pe morți, căci și morții fac parte din familia cea mare a lui Dumnezeu, din trupul tainic al Bisericii.

Pe de altă parte noi știm că Mîntuitorul a îndeplinit de atîtea ori cererea altora, care s-au rugat pentru cei ce nu se mai puteau ruga singuri. Așa de exemplu a înviat pe fiica lui Iair (Matei 9, 18) la rugăciunea tatălui său, a vindecat pe fata hananeencii la rugăciunea stăruitoare a mamei sale ș.a.

De asemenea, dacă noi nu ne putem ruga pentru morți, atunci înseamnă că între lumea văzută și cea nevăzută nu există nici un fel de legătură, că Iisus Hristos nu este Dumnezeu și al nostru și al celor morți, că El este ori cu lumea de dincolo, cu morții, ori este numai cu noi, cu cei vii.

Dacă-i numai cu cei vii și pentru cei vii, întrebăm: De ce a trebuit să moară? De ce a coborît la iad? Iar dacă-i numai cu morții, întrebăm de ce a înviat și încă cu trupul Său? De ce n-a rămas printre morți?

Noi știm însă, după cum ne învață Sf. Apostol Pavel, că „de trăim, pentru Domnul trăim și de murim, pentru Domnul murim. Deci, fie că trăim, fie că murim, sîntem ai Domnului“ (Romani 14, 8), care are „stăpînire și peste morți și peste vii“ (Romani 14, 9).

Așadar, noi trebuie să ne rugăm pentru sufletele răposaiților noștri, să-i ajutăm, zice Sf. Ioan Gură de Aur, cu rugăciuni, cu cereri, cu milostenii etc.

Este adevărat că sînt păcate grele, despre care însuși Mîntuitorul spune că nu vor fi iertate nici în veacul de acum, nici în cel ce va să vină (păcatele împotriva Duhului Sfînt). Pe cei ce au săvîrșit astfel de păcate, desigur că rugăciunile noastre nu-i vor ajuta.

Deci, cînd Sf. Scriptură spune că „mult poate face rugăciunea dreptului“, cine te-a învățat pe tine să spui că ea nu poate nimic, atunci cînd dreptul se roagă pentru morții lui?

Liturghiile noastre, cîntările bisericesti, precum și învățăturile Sfinților Părinți, mărturisesc limpede, încă din primele veacuri creștine, că creștinul este dator să facă rugăciuni pentru morții lui.

Să ne străduim deci spre o dragoste cît mai lucrătoare, dar să nu uităm în rugăciunile și faptele noastre bune și pe cei adormiți în Domnul, părinți și frați ai noștri.

T. Radu

(Urmare din pag. 1)

vechi, de pe clopotul schitului și de pe trei icoane pe lemn.

Pe clopotul schitului, care pînă în anul 1952 s-a păstrat în clopotnița bisericii de lemn din cimitirul parohial, biserica ce are în construcția ei birne și iconostasul de la Afteia, care a fost restaurat ca monument de arhitectură între anii 1966—1970, se află următoarea inscripție, în cirilice: „FC (făcut) AC (acest) CL (clopot) DE (de) SM (smeritul) EROM (ieromonah) STE (Stefan) TITO (ctitor) SI (și) EGU (egumen) SF (sfîntei) MI (mănaștiri) DE (din) PL (plăișor) IN (în) KO (Gioara) 1763“.

Cele trei icoane pe lemn: Iisus Hristos, Maica Domnului, Adormirea Maicii Domnului, lucrate de Stan Zugravul ot Orăștie, aici la Plăișor, sînt date cu anul 1767. De la acesta va fi deprins meșteșugul zugrăvitului și monahul Chiril de la Afteia, de la care ne-au rămas două icoane împărătești, Iisus Hristos și Maica Domnului, din anul 1770, care în prezent se află în biserica de lemn din Săliștea.

Despre a doua dărîmarea a schitului din Plăișorul Cioarii, ne informează însemnarea preotului Nicolae Bentza, paroh în Cioara între anii 1840—1851, făcută pe „Îndreptarea legii“ în care zice: Această sfîntă și dumnezeiască carte este a sfîntei biserici greco-orientale din Cioara, rămasă de la mănăstirea din Plaiul Cioarei, care s-a stricat pe la anul 1788“ din cauza celor ce voiau să dezbină pe credincioșii ortodocși români din Transilvania“. În continuare, privitor la vechimea schitului, însemnarea ne transmite: „Acea mănăstire de cînd s-a înființat nu avem documente, fără

cei bătrîni spun că moșii și strămoșii lor le-au pomenit-o și că a fost bogată și a fost închinată la mănăstirea din Țara Românească, Cozia“.

Preotul Constantin Oancea, paroh în Cioara între anii 1904—1949 († 1955) — ctitorul bisericii noi de la Afteia — lega întemeierea schitului Afteia de lupta de pe Cîmpul Pîinii din 1479, afirmînd că așezămîntul monastic de la Afteia a luat ființă în jurul bisericiuței ridicată de către creștinii satelor din jur, drept mulțumită lui Dumnezeu, pentru biruința obținută împotriva turcii ortotropitori.

Posibilitatea întemeierii schitului în secolul XV este vrednică de luat în seamă deoarece dovada existenței unui preot român și a unei capele, în satul nostru, pe atunci în vatra de sat „Archiș“ ne-o oferă un document din 16 iulie 1462, emis la Capitlul de Alba, iar existența unui preot în Archiș, pe nume Petru, ne este atestată de documente din sec. XIV.

Multă vreme cunoscut numai celor din apropiere, după așezarea aici a lui Sofronie, el se face cunoscut și devine obiectiv al presiunii habsburgice.

Dacă documentul din 1757 nu dă numele călugărului neunit din hotarul Cioarii, care și-a făcut la Plăișor „o țir de schit“ acesta s-a confirmat a fi Sofronie, care, după dărîmarea bisericii și a chiliilor, nemaiputînd sta la Afteia, doi ani petrece neștiut de nimeni, pentru ca în 1759 să-și facă apariția, la adunarea de la Apold, prezidată de protopopul Ioan din Săliștea Sibiului.

Călugărul Sofronie, mai înainte de a fi ieromonah la Afteia, a fost preot de mir în satul Cioara, pe seama căruia a fost hirotonit în Țara Românească, prin 1730. Numele său ca preot de mir a fost Stan. Era din familie proțească. Tatăl se numea Ioan, iar fiul său s-a numit tot Ioan. Nepotul său se numea Gheorghe Popovici.

Probabil prin 1750, preotul Stan a rămas văduv și s-a dus la Cozia unde a primit cinul monahal, luîndu-și numele de Sofronie, numele patriarhului Ierusalimului, care, în veacul al șaptelea, s-a dovedit înflăcărat apărător al Ortodoxiei. Cît va fi stat la Cozia este greu de precizat; prin iunie 1756 era la Cioara, iar în 1757 se afla la Plăișor, unde fibirăul din Vinț a încercat să-l prindă.

Spre sfîrșitul anului 1759 este arestat și întemnițat la Bobilna (sat lângă Orăștie, județul Hunedoara), de unde a fost eliberat la 12 februarie 1760, de vreo 600 de oameni, conduși de protopopul Ioan din Săliștea Sibiului. În 10 august 1760 adună un „sinod“ la Zlatna, cu care prilej redactează: un memoriu către împărăteasa habsburgică Maria Tereza, prin care cere episcop, înapoierea bisericilor luate de la credincioșii români neuniți; memoriu către guvern, în care s-a cerut scutirea preoților ortodocși de dări, eliberarea celor închiși pentru lege ș.a. În 14 februarie 1761, Sofronie adună un mare sobor la Bălgrad, la care se cere din nou episcop și eliberarea prizonierilor: Oprea, Măcinic, Ioan din Galeș, Ioan din Sadu și Ioan din Aciliu, scutirea preoților ortodocși de dări și încetarea prigoanelor împotriva celor ce nu voiau să treacă la „unire“.

Acțiunea lui Sofronie luînd proporții, Curtea din Viena trimite pe generalul Bucow, care va înăbuși mișcarea condusă de Sofronie.

*

Din însemnările de pe cărțile citate, care dovedesc că Schitul a fost refăcut după dărîmarea lui din 1757, ne-am încredințat nu numai despre acest fapt, ci am avut prilejul să cunoaștem și denumirea, precum și hramul. Dacă, în privința hramului, ne vorbește o singură însemnare, cea de pe octoihul de la 1750, indicînd drept hram Preceasta, care din praznicele Precestei a fost hramul bisericiuței de la Afteia, ne ajută să aflăm icoana din 1767, lucrată de Stan Zugravul ot Orăștie, deosebit de frumoasă și anume: Adormirea Maicii Domnului.

Faptul că numele ieromonahului Ștefan „ctitor“ și „egumen“ apare pe mai multe cărți, precum și pe clopot, ne permite a afirma că Ștefan a fost restauratorul schitului după dărîmarea din 1757.

Faptul că la schitul din Plăișor se aflau copii „la învățatură de pomană“; faptul că Ștefan se afla în posesia Noului Testament de la Bălgrad (1648), încă din 1755; faptul că și Îndreptarea legii a constituit tot proprietatea schitului; faptul că și celelalte cărți de ritual au fost procurate pe seama schitului, la scurtă vreme de la tipărirea lor, ne permite a afirma că schitul Afteia și viețuitorii săi au manifestat interes deosebit pentru cultură și cartea românească și ca atare și Plăișorul, ca vatră mănăstirească, a fost un mic nucleu de cultură, un centru de apărare a intereselor obștei ortodoxe românești de pe aceste plaiuri, a Legii noastre strămoșești.

Pr. D. Oană

VASILE ALECSANDRI

— 150 de ani de la nașterea sa —

În 21 iulie 1971 se împlinesc 150 de ani de la nașterea marelui poet român: Vasile Alecsandri (1821—1890). El este numit și „bardul de la Mircești”, după localitatea de pe malurile Siretului în care a văzut lumina zilei și unde și-a petrecut parte din viață alături de țărani pe care i-a cîntat în Pasteluri, acele poezii pline de miros de busuioc.

Poet, om politic, diplomat, Vasile Alecsandri și-a făcut studiile la Iași și Paris, unde a plecat împreună cu Kogălniceanu și unde se împrietenește cu Ioan Ghica și viitorul domn Alexandru Ioan Cuza.

Întorcîndu-se de la studii, ajunge la conducerea teatrului din Iași, unde și joacă piesele originale pe care le scrie și în care biciuiește tot ce-i superficial, tot ce-i imitație străină, tot ce-i împrumutat fără rost, precum și piesele istorice care au avut un ecou larg în masele românești.

Pe lângă activitatea teatrală, în 1840 publică în „Dacia Literară” iar în 1844 în „Propășirea” primele poezii ale sale.

Puternica mișcare revoluționară de la 1848 îl găsește în toată maturitatea și plenitudinea forțelor sale, astfel că activează în cadrele ei, devenind unul din fruntașii revoluției.

Mișcarea revoluționară din Moldova fiind înăbușită de către Mihail Sturza, Vasile Alecsandri, împreună cu alți fruntași, pleacă în pribegie în capitalele europene, unde face propagandă pentru țară. Împreună cu Nicolae Bălcescu și Alecu Russo scoate la Paris „România viitoare”.

La 3/15 mai 1848 ia parte la adunarea de la Blaj.

În 1855, înapoiat în țară, întemeiază cunoscuta revistă „România Literară”.

Ca un vînt puternic se întinde în acest timp mișcarea pentru Unirea Principatelor și astfel în 1856 scrie „Hora Unirii” care răsună în ambele principate cu o putere de nestăvilire:

Hai să dăm mîna cu mîna
Cei cu inima română,
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pămîntul României!...

Pentru Vasile Alecsandri, Principatele Române, Muntenia și Moldova, însemnau de atunci Româ-

nia, ba încă de la Paris cînd întemeiasă „România Viitoare”.

Participă activ la divanurile ad-hoc ca deputat etc., iar după alegerea lui Cuza ca domn, a plecat în occident ca emisar al statului pentru consolidarea actului Unirii. A fost primit astfel de Napoleon al III-lea la Paris, de Victor Emmanuel la Torino și de Cavour, apoi a revenit din nou la Paris, ca diplomat itinerar, el fiind o personalitate cunoscută în occident.

După conspirația „Monstruoasei coaliții” care la 11 februarie 1866 reușise să-l înlăture pe Al. Ioan Cuza, Vasile Alecsandri s-a retras la Mircești, unde s-a stabilit și unde s-a dedicat literaturii și cultivării pămîntului. Cîntă natura-nflorită, munca țărănilor la cîmp întocmai ca Horații și Virgiliu (Georgicele) din antichitate; culege comoara poeziei noastre populare, scrie „Pastelurile”, poeziile lui de bază etc.

În acest răstimp, Vasile Alecsandri este ales membru al Academiei Române, colaborează la „Convorbiri Literare” și cercetează societatea „Junimea”, iar în timpul războiului pentru neatinare de la 1877 cîntă eroismul ostașilor români.

La concursul Societății pentru limbile romanice, înut la Montpellier (Franța) în anul 1878, Vasile Alecsandri devine și bard al latinității, primind premiul întâi pentru poezia „Ginta latină” („Latina ginta e regină într-ale lumii ginte mari”... etc.), făcîndu-se astfel și mai popular în lumea literilor.

Nu în zadar marele Eminescu îl descrie în „Epigonii” în felul următor:

„Acel rege al poeziei, vecinic tînăr și fericit
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește-veselul Alecsandri”...

Acesta a fost cel dintîi mare poet modern român, care s-a inspirat din poezia noastră populară pe care a cules-o și a difuzat-o, făurindu-și o limbă aleasă și care a cîntat atât de minunat farmecul naturii, al vieții de la țară din lunca Mirceștilor, de pe malul Siretului unde s-a și stins din viață.

Nicolae D. Găvozdea

DECALOGUL

Porunca a șasea

„Să nu ucizi”.

Trei cuvinte! Și ce obligații negrăite rezumă în ele! Cei de demult prinucidere înțelegeau numai luarea vieții semenului. În creștinism însăuciderea înțeles mai larg și mult mai cuprinzător.

Domnul nostru Iisus Hristos arată limpede aceea lucruri. „Ați auzit, că s-a zis celor de judecății: Să nu ucizi, că cine ucide vinovat va fi judecătii. Iar Eu zic vouă, că oricine se mînie pe fratele său (semenul său) în deșert, e vinovat judecății, și cine va zice fratelui său netrebnicele (racca) e vinovat de osîndirea sinodului; iar cine îi va zice nebunule, e vinovat de gheena focului. Deci dacă îți vei aduce darul tău la altar și ajuns acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acolo lîngă altar darul și mergi mai întîi și te împaci cu fratele tău și numai după aceea venind adu darul tău. Împacă-te cu pîrșul tău degrabă, pînă ești pe cale cu el” (Matei 5, 21—27). Așadar, după învățătura Mîntuitorului poți fi ucigaș și fără a vărsa sînge, omorîndu-l moralicește. Și cauza e mînia.

Ce păcat se săvîrșește mai des ca mînia? Sînt oameni — nechibzuți —, care se supără și se mînie din nimic și pentru nimic. Orice faptă se socotește bună sau rea după urmările ei. Ori se știe că mînia duce pe om la cele mai netrebnice și uneori negîndite urmări, după care vine cîința amară.

Unii vinovați de acest fel încearcă să se dezvinovățească, zicînd că n-au vrut să facă ceea ce a ieșit rău, dar i-a răpit mînia, care la ei e „foc de paie” adică le trece repede. Într-adevăr există o mînie care te învîlburează și te pornește ca o furtună din senin spre vorbe, atitudine și fapte nedorite și poate chiar deosebit de păgubitoare și înjositoare, însă dintr-un foc de paie de acesta nu s-au aprins vrăjmașii care au amărit viața și a minioșilor și a victimelor lor, adeseori nevinovate. Mînia aceasta scutește oare de vinovație pe cel robit ei? Nu!

Nu, fiindcă cu voința, cu stăruința și răbdarea însoțite de rugăciune coborîtoare de har, oricine poate ajunge stăpîn pe sine și în stare să-și înfrîneze pornirea. Orice credincios simte măcar cu cîteva clipe mai înainte, că ceva sau cineva îl va porni spre mînie. Să ia hotărîrea tare de a nu se lăsa tîrît de ea. Azi așa, mîine așa, și tot așa mai departe pînă a dobîndit o virtute de mare preț pentru viață.

Din nefericire, mai sînt și dintre aceia în care mînia dospește pe încetul și ține cu anii, nu vor să se împace nici la moarte, ba o lasă chiar moștenire urmașilor lor. Îl descoși pe un astfel de credincios, ca să afli de ce poartă așa neînduplecată mînie. Îți răspunde: „Am fost jignit (ofensat)”, sau „a călcat în picioare dreptul meu”. Va să zică: mîndria. Dar mîndria, cel dintîi păcat de pe lume și mama tuturor păcatelor, pe nimeni nu l-a dus la bine. Ea te face să te crezi cel mai tare, cel mai mare, cel mai bun, cel mai frumos, cel mai cuminte, mai drept sau mai în drept, mai întărit, mai vrednic, mai de familie sau de neam ce împing sau îți și atîția mai... mai, care mereu te împing să te compari cu alții și cînd începe compararea cu altul sau cu alții, începe invidia (pizma) mînia și nefericirea. De aceea cu drept cuvînt Mîntuitorul și sfinții Apostoli osîndesc mînia.

Căci ea, mînia, strică pacea, armonia, buna voire, dragostea între fiii lui Dumnezeu și frații noștri. O vorbă nesocotită, o faptă de nimic, chiar un gest discret, pot ucide sufletul unui semen, pricinuindu-i cele mai îngrozitoare chinuri care îi mîncă zilele.

Porunca a șasea: „Să nu ucizi” în înțelesul ei direct, are importanța ei deosebită. Ea se ridică asemeni unui zid puternic, ca o uriașă mîna nevăzută împotriva celor ce mai doresc războaie, împotriva celor ce scot sabia pentru a cotropi alte popoare.

Toți aceștia însă, pe lîngă vederea popoarelor, vor cădea sub judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, care poruncește: „Să nu ucizi”!

G. M.

MITROPOLITUL ANDREI ȘAGUNA

După moartea episcopului Vasile Moga de la Sibiu, în 1845, în anul următor a fost numit ca vicar general al Episcopiei ortodoxe române din Transilvania arhimandritul Andrei Șaguna, aflat pe atunci în slujba Mitropoliei ortodoxe sîrbe din Carloviț.

Aici a fost tuns în monahism, la 1 noiembrie 1833, sub numele de Andrei, la vîrsta de 25 de ani, fiind hirotonit apoi diacon și preot. A ajuns apoi profesor în secția românească a seminarului teologic din Vîrșeț, asesor (consilier) al Episcopiei de acolo, arhimandrit și egumen la mănăstirea Hopovo, iar din 1845 la mănăstirea Covil.

Anul 1846 a însemnat o piatră de hotar în viața tînărului arhimandrit Andrei, căci de atunci și-a început activitatea în mijlocul românilor transilvăneni. După ce a lucrat doi ani ca vicar general al Episcopiei Sibiului, la 2 decembrie 1848, un sinod electoral, format din protopopii ortodocși ai Eparhiei, întrunit la Turda, a ales între cei trei candidați, din care autoritatea de stat urma să întărească pe unul ca episcop și pe vicarul Șaguna. Fiind recunoscut ca episcop, a fost hirotonit la Carloviț, în 18/30 aprilie 1848, de către mitropolitul Iosif Raiacici.

Activitatea organizatorică-bisericească. Șaguna intenționa să înceapă lucrările de reorganizare a Bisericii sale chiar din anul 1848. Izbucind revoluția, a fost împiedicat pentru un timp. În anul următor însă, a început demersurile pentru restaurarea vechii Mitropolii Ortodoxe a Transilvaniei, desființată în 1701, prin unirea lui Atanasie Anghel. În acest scop a redactat trei memorii (broșuri), în care arăta necesitatea restaurării Mitropoliei Ortodoxe, iar în 1850 a convocat la Sibiu primul sinod al eparhiei sale, la care au luat parte 24 de preoți și 20 de mireni (între care și Avram Iancu), în care s-a cerut de asemenea restaurarea Mitropoliei. Lucrurile nu s-au aranjat însă așa de ușor, căci a fost nevoie de noi me-

morii și discuții, prin care să convingă pe mitropolitul sîrb Iosif Raiacici să-și dea consimțămîntul pentru ieșirea Bisericii noastre de sub jurisdicția Carlovițului, ca apoi să se obțină aprobarea pentru reînființarea Mitropoliei din partea Curții imperiale din Viena. Între timp, Șaguna a convocat alte două sinoade (1860 și 1864), care au exprimat din nou aceeași dorință a sa și a păstoriților. În sfîrșit, după o luptă de 15 ani, la 24 decembrie 1864, împăratul din Viena, a încuviințat reînființarea vechii Mitropolii Ortodoxe a Transilvaniei, cu reședința în Sibiu și numirea lui Andrei Șaguna ca arhiepiscop și mitropolit. Noua Mitropolie avea ca eparhii sufragane Aradul și Caransebeșul, cea din urmă înființată abia acum.

După înfăptuirea acestui nobil ideal al vieții sale, era necesară întocmirea unui regulament, a unei legi după care să se conducă Biserica autonomă ortodoxă română a Transilvaniei. De aceea, mitropolitul Andrei a convocat la Sibiu, între 16/28 septembrie și 7/19 octombrie 1868 un Congres național bisericesc al românilor ortodocși din întreaga Mitropolie. Congresul a discutat un proiect prezentat de Șaguna, pe care l-a primit cu ușoare modificări, sub denumirea de „Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania”. Ideea de bază a Statutului este sinodalitatea sau colaborarea dintre clerici (1/3) și mireni (2/3) în toate cele trei sectoare ale administrației bisericești: parohia, protopopiatul și eparhia, pe plan bisericesc, școlar și economic. Treburile parohiei erau conduse de o adunare parohială (sinod), condusă de preot, iar averea bisericii parohiale și a școlii confesionale erau administrate de o epitropie. Mai multe parohii formau un protopopiat, în fruntea căruia se afla protopopul, comitetul și adunarea protopopească (sinod). Afacerile eparhiei erau conduse de episcopul (sau arhiepiscopul la Sibiu), de adunarea eparhială

(Continuare în pag. 4)

Chipuri de preoți de altădată

Protopopul Ioan Petric

În Scheii Brașovului, la poalele Tîmpei, se ridică semeață, cu turlele ascuțite spre cer, biserica Sf. Nicolae. Privind la această biserică monumentală, gândurile ne duc la atâtea chipuri de vrednici preoți, care au servit aici pentru mărirea lui Dumnezeu și binele poporului dreptcredincios.

Ca dintr-o ramă veche poleită în aur se desprinde de pildă figura protopopului Ioan Petric, de la nașterea căruia se împlineste un veac și jumătate.

S-a născut în Rîșnov și a fost fiul preotului Ioan Petric. Viața lui e cristalizată pe străduință și muncă. De mic copil se arată plin de râvnă pentru a primi cât mai multe cunoștințe din cărți și din viață. Învăță în Tohanul-Vechi, în Brașov, iar de aici pleacă la Sibiu unde absolvă gimnaziul. În anul 1834 se duce la Cluj și studiază filozofia și dreptul, iar mai târziu, la chemarea episcopului Vasile Moga, vine din nou la Sibiu și frecventează cursul teologic. În anul 1838 este hirotonit preot și ocupă postul de paroh în Brașovul-Vechi. După un an, în 1839, murind protopopul Brașovului, Ignatie Carabet, este ales protopop la biserica Sf. Nicolae din Scheii și rămîne aici pînă la moarte. Între timp este însărcinat și cu administrarea protopopiatelor de atunci Trei-Scaune și Hăghig. Cu vigoare și dragoste de apostol, protopopul Ioan Petric se apropie de oameni, de suferințele lor și caută să le facă tot binele. Astfel luptă împotriva viciilor și mai ales împotriva băuturilor spirtoase, înființînd chiar o societate de cumpărare. Tipărește și o cărticică în care arată ce nenorocire aduce rachiul, cărticică, ce, printre altele, o distribuia gratuit școlărilor din Brașov cu ocazia examenelor, drept premii, ca să le citească părinților lor, spre a se feri de beție.

Protopopul Ioan Petric are un rol important și în sprijinirea învățămîntului școlar din vremea aceea, fiind și unul din pionierii care s-au jertfit mult pentru înființarea unui gimnaziu românesc în Brașov.

Viața acestui vrednic protopop cuprinde muncă, iubire, suferință, bucurie, prietenie. Cît timp a condus protopopiatul s-au clădit bisericile din Sita-Buzăului, Marcoș și Sîngeorgiu. Tot sub acest protopop și sub străduința lui, s-au clădit școli noi în Vama Buzăului, în Covasna, Întorsura Buzăului, Zagon, Brețcu, Poiana-Sărată, Apața, Crisbav, Nou, Cernatu-Săcelelor, Preșmer, Sînpetru, Bod, Feldioara, Rotbav, Măgheruș, Stupini, Brașovul-Vechi și Brașov-Tocile. La înființarea Asociațiunii transilvane, în 1861, se făcu membru pe viață cu o sută de florini, iar pentru băile de abur ridicate în vecinătatea gimnaziului din Brașov a contribuit cu 600 de florini, în anul 1898 a făcut o fundațiune de o mie de florini pentru a se da stipendiu anual de cincizeci de florini unui student sărac din parohia Sfîntul Nicolae-Scheii. Protopopul Ioan Petric dăruie întreaga sa bibliotecă, constătătoare din două sute șaisprezece volume legate în piele și cinci sute patru broșate, protopopiatului cu menirea de a se împrumuta preoților și cercetătorilor.

Așadar, protopopul Ioan Petric trece prin viață încărcat de ani și luminat de harul atîtor frumoase împliniri. Toate acestea îl fac să stăruie în amintirea noastră ca un adevărat păstor duhovnicesc, înălțat cu sufletul la Dumnezeu și aplecat cu inima spre poporul dreptcredincios.

T.

Despre virtutea înțelepciunii

Pe lângă principalele virtuți religioase: credința, nădejdea și dragostea, în catehismele creștine ortodoxe se recomandă și alte virtuți morale. Acestea sînt: înțelepciunea, dreptatea, cumpătarea și bărbăția. Rostul lor e să ne călăuzească în viață pe calea binelui obștesc, ca prin practicarea lor să dovedim o trăire creștinească.

Prima virtute morală este înțelepciunea. Despre ea ne vom ocupa în cele ce urmează. Vom căuta temeiuri din Sf. Scriptură și vom înțelege pe scurt rostul ei în viața noastră sufletească.

La întrebarea: „Ce este înțelepciunea creștină?“, cartea „Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă“ ne răspunde: „Înțelepciunea creștină este judecata și chibzuirea creștinului de a se purta astfel în viață, încît să nu supere prin faptă sau vorbă pe Dumnezeu și pe semenii săi. Ea este virtutea călăuzirii cinstite și pricepute a vieții...“

În vremea Vechiului Testament, înțelepciunea cerută de Solomon de la Dumnezeu a împodobit sufletul acestui mare conducător al evreilor — cum el însuși recunoaște: „Am prețuit înțelepciunea mai mult decît sănătatea și frumusețea; am pus-o chiar înaintea luminii, fiindcă strălucirea ei nu se stinge niciodată“ (Înțelep. Solomon 7, 10). Această însușire sufletească e recunoscută și cinstită de supușii acestui conducător evreu: „Și a auzit tot Israelul de judecata aceasta pe care a făcut-o regele. Și au început să se teamă de rege, căci vedeau că înțelepciunea lui Dumnezeu este în el, ca să facă judecată și dreptate“ (III Regi 3, 28).

Virtutea aceasta se dobîndește numai de cei ce au suflete curate și trăiesc o viață lipsită de patimi: „Înțelepciunea nu pătrunde în sufletul viclean și nu sălășluiește în trupul supus păcatului“. (Înțelep. Solomon 1, 4).

În Noul Testament, de asemenea, virtutea înțelepciunii este recomandată. Chiar Mîntuitorul Hristos poruncește prin graiul Său: „Fiți dar înțelepți ca șerpilor și nevinovați ca porumbeii“ (Matei 10, 16). Sf. Apostol Iacob arată însușirile acestei statornicii în bine sufletească: „Iar înțelepciunea cea de sus întîi este curată, apoi pașnică, îngăduitoare, ascultătoare, plină de milă și de roade bune, neîndoelnică și nefățarnică“ (Iacob 3, 17).

Binefacerile morale ale acestei virtuți se revarsă cu îndestulare de bine asupra sufletelor celor ce caută deprinderile înțelepciunii: „Înțelepciunea înalță pe fiii săi, și poartă grija celor ce o caută. Cel ce o iubește, iubește viața și cei ce mîncea la ea se vor umplea de veselie. Înțelepciunea înalță capul celui smerit și-l face să șadă între cei mari“ (Înt. Is. Sir. 4, 12—13; 11, 1). Ca ultimă binefacere, înțelepciunea dăinuiește și după moartea celui ce a căutat-o în viața sa, cum spune Solo-

mon: „Prin înțelepciune avea-voi nemurire și voi lăsa celor de după mine o pomenire veșnică“ (Înțelep. Solomon 8, 13).

Virtutea morală a înțelepciunii poate împodobi și sufletele noastre. Prin ea — cu dreaptă judecată — vom cumpăni faptele noastre, ca să nu fim neascultători față de Dumnezeu prin păcătuirea de tot felul, ca să folosim pe toți oamenii, cu înțelegerea, cu devotamentul și cu sporirea binelui obștesc în lume.

Pr. I. Buta

Mitropolitul Andrei Șaguna

(Urmare din pag. 3)

numită sinod (cu 20 clerici și 40 de mireni) și de consiliul eparhial (consistor), care avea trei secții: bisericească, școlară și economică. Conducerea treburilor întregii Mitropolii era încredințată Congresului Național Bisericesc, format din 90 de membrii, cîte 10 clerici și 20 mireni de fiecare eparhie, convocat o dată la trei ani. Alegerea episcopilor se făcea de adunarea eparhială a episcopiei vacante, iar alegerea mitropolitului de Congresul Național Bisericesc. Problemele dogmatice erau rezolvate de sinodul episcopesc, format din toți vlădicii ortodocși români din Transilvania.

Din acest Statut, care a stat apoi la baza altor legiuri ale Bisericii noastre, se desprinde limpede spiritul de organizator al lui Șaguna, căci el a izbutit să facă din Biserică nu numai un lăcaș de închinare, ci totodată adunînd în jurul ei pe toți credincioșii. Prin Statutul Organic s-a recunoscut autonomia Bisericii Ortodoxe a Transilvaniei, înlăturîndu-se astfel amestecul Statului în treburile ei interne.

Activitatea cultural-școlară. Mitropolitul Andrei Șaguna a sprijinit ridicarea poporului român prin cultură, mai ales prin școlile primare confesionale.

S-a îngrijit apoi de soarta elevilor lipsiți de mijloace, dîndu-le posibilitatea să-și continue studiile, prin acordarea de burse, fie din venițele sale proprii, fie din fundațiile anume întemeiate în acest scop.

Aceeași grijă statornică a arătat și cursurilor de teologie și pedagogie de la Sibiu. Chiar în anul numirii sale ca vicar, a ridicat cursurile de teologie la un an, hotărînd să nu mai fie primii decît absolvenți de gimnaziu. În sinodul din 1850 s-a hotărît crearea unui institut teologic-pedagogic, în care se primeau absolvenți ai gimnaziului inferior și care a ajuns cu timpul pînă

la patru ani de studii. În 1852 cursurile de teologie s-au ridicat la 2 ani de studii, iar în 1861 la trei ani, cum au rămas pînă în 1921. Astfel, formarea preoților și a învățătorilor confesionali a rămas în permanență în grija Bisericii. Șaguna a cumpărat apoi din banii săi o casă, pe locul actualii clădiri a Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în care s-au așezat sălile de cursuri, apoi alte patru case în apropiere, care au servit ca internat.

Pentru pregătirea cadrelor didactice necesare Institutului, mitropolitul Andrei a trimis aproape an de an la studii de specializare în Apus pe cel mai bun absolvent de aici. Dintre ei amintim pe Nicolae Popea, mai târziu vicar al său, episcop al Caransebeșului și membru al Academiei Române, Ioan Popescu, pedagog de seamă, și Zaharia Boiu, cunoscut predicator, amîndoi membrii corespondenți ai Academiei Române, Nicolae Cris tea, redactor la Telegraful Român și luptător naționalist, Ilarion Pușcariu, mai târziu vicar arhiepiscopesc și membru de onoare al Academiei Române.

Pentru studenții secțiunii teologice a Institutului, dar și pentru preoți, Șaguna a scris cîteva manuale didactice. Între acestea se pot aminti: *Elementele Dreptului canonic* (1854), *Istoria Bisericii Universale* (2 vol., 1860, tradusă parțial și în nemțește), *Compendiu de drept canonic* (1868, tradus și în nemțește, apoi în rusește), *Enchiridion de canoane* (1871), *Manual de studiu pastoral* (1872) și altele. În 1854—56 a tipărit *Biblia ilustrată*, prima de acest gen la noi, în 4 volume. Pentru nevoile bisericilor parohiale a reeditat aproape toate cărțile de ritual. Neizbutind să publice o colecție de predici, a tipărit în 1855 cartea de predici a lui Nichifor Theotochi, *Chiriocodromionul*, la care a adăugat cîteva cuvîntări la sărbătorile împărătești scrise de el însuși. Trebuie reținut faptul că toate aceste lucrări au ieșit de sub teascurile tiparului fondată de el la Sibiu, în 1850.

Tot ca o faptă de seamă a lui Șaguna pe plan cultural este și înființarea ziarului „Telegraful Român“, la Sibiu, în 1855 și care apare de atunci pînă azi. Prin întemeierea acestui ziar a pus la îndemîna Bisericii Ortodoxe și a poporului ortodox român din Transilvania un factor de culturizare, pentru apărarea intereselor naționale și culturale ale românilor.

În sfîrșit, trebuie subliniat și faptul că mitropolitul Andrei și-a adus o contribuție însemnată la înființarea „Asociației transilvane pentru cultura și literatura poporului român“ (Astra). Cu ocazia primei adunări, la 23 octombrie 1861, Andrei Șaguna a fost ales președinte, iar George Barițiu secretar. În această calitate, el a condus trei adunări generale anuale la Sibiu, Brașov și Alba Iulia, altele fiind conduse de Cipariu. Din fondurile Asociațiunii, s-au împărțit numeroase ajutoare studenților, elevilor și meseriașilor săraci.

El a închis ochii pentru totdeauna, în ziua de 16/28 iunie 1873. Prin testamentul său a rînduit să fie înmormîntat în chipul cel mai simplu, de un singur preot și fără predică, lîngă biserica din Rășinari, unde slujea adeseori. Prin același testament lăsa întreaga sa avere Arhiepiscopiei Sibiului „spre scopuri bisericești, școlare și filantropice“.

Din cele spuse, se vede deci că Șaguna a fost om de cultură superioară, organizator al Bisericii, îndrumător al învățămîntului acesteia, păstor cu dragoste adîncă față de fiii săi sufletești, după pilda celor mai de seamă ierarhi pe care i-a avut Biserica noastră în tot trecutul ei.

Mircea Păcurariu

Din învățăturile Sfinților părinți

— Răul nu este în fire, nici nu este cineva rău prin fire. Căci Dumnezeu nu a făcut ceva rău. Cînd însă cineva, din pofta inimii, aduce la o formă ceea ce nu are ființă, atunci aceea începe să fie ceea ce vrea cel ce face aceasta. Se cuvine deci ca prin cultivarea necontenită a amintirii lui Dumnezeu să ne ferim de a ne deprinde cu răul. Căci e mai puternică firea binelui decît deprinderea răului. Pentru că cel întîi este, pe cînd cel de al doilea nu este decît numai în faptul că se face.

— Cînd începe cineva să simtă cu îmbelșugare dragostea lui Dumnezeu, începe să iubească și pe aproapele.

— Credința lucrătoare prin dragoste este marele izvor al virtuților.

(Diadoh al Foticeei).